

Кобобел А.Є.

*Полтавський національний
педагогічний університет імені
В. Г. Короленка, аспірантка*

ДОЗВІЛЛЄВО-ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Однією з актуальних проблем педагогічної науки і практики України є модернізація сфери освіти у всіх ланках її освітнього простору. Впровадження інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами є найбільш ефективним засобом для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку та сприяє поліпшенню соціального та емоційного стану, гарантує солідарність, взаємоповагу, розуміння між дітьми з особливими освітніми потребами і однолітками. В Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» (2017 р.), дається таке трактування поняттю «особа з особливими освітніми потребами» – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення права на освіту, сприяння розвитку особистості, поліпшення стану здоров'я та якості життя, підвищення рівня участі у житті громади». Тобто, діти з особливими освітніми потребами – це поняття, яке широко охоплює всіх учнів, чиї освітні потреби виходять за межі загальноприйнятої норми. Відповідно, дітьми з особливими освітніми потребами науковці вважають дітей з інвалідністю, дітей з незначними порушеннями здоров'я, соціальними проблемами, обдарованих дітей.

Вирішення першочергових завдань соціалізації та адаптації дітей з особливими освітніми потребами в освітньому просторі покладається на позашкільні навчальні заклади (центри, комплекси, палаци, будинки, станції, студії, школи мистецтв, фізкультурно-оздоровчі клуби інвалідів, дитячо-юнацькі клуби за місцем проживання та інші). Швидке реагування на запити часу вимагає від інституцій позашкільної освіти втілення інклюзивних підходів щодо організації дозвілевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами. Протягом останнього десятиліття в соціальній сфері України об'єкти відвідування (шко-

ли, лікарні, міський транспорт та ін.) вже адаптовані для дітей з особливими освітніми потребами, однак питання організації дозвіллевої діяльності та відпочинку поки ще на стадії обговорення.

Дозвілля та відпочинок є надзвичайно важливою ланкою в житті всіх дітей без виключення, тому дослідження вище зазначених проблем є актуальним. Англійське слово дозвілля (LEISURE) бере свій початок з латинської мови (LIGERE), що означає «бути вільним». У стародавній Греції слово дозвілля (SCHOLE) означало «серйозна діяльність без тиску необхідності». Англійське слово (SCOOL) походить від грецького слова SCHOLE, (дозвілля), що передбачає остаточне з'єднання між дозвіллям і освітою [1, с. 1]. Поняття «дозвілля» має багато визначень. Так, у Великому тлумачному словнику української мови поняття дозвілля характеризується як, вільний від праці (занять) час; час відпочинку [2, с. 312]. На думку В.Й. Бочелюка і В. В. Бочелюка, дозвілля являє собою сукупність різних видів діяльності, якими індивід займається за власною волею: відпочинок, розваги, підвищення майстерності, освіта, участь у житті суспільства [3, с. 11]. І. В. Петрова стверджує, що дозвіллева діяльність відрізняється від інших видів життєдіяльності тим, що здійснюється відповідно до потреб індивіда, з метою отримання задоволення. З позиції прибічників діяльнісної концепції, роль дозвілля полягає у відновленні психічних та фізичних сил людини, підвищенні її освітнього та духовного рівня, здійсненні лише тих занять у вільний час, що відповідають потребам та бажанням людини і приносять їй задоволення у процесі самої діяльності [4, с. 1]. Заняття у вільний час може бути використане для поглиблення знань, розвитку інтересів, запитів та нахилів, духовного зростання, вдосконалення фізичних якостей та відпочинку.

В сучасних умовах позашкільні навчальні заклади в своїй роботі реалізують інноваційні технології в організації дозвілля та відпочинку дітей. Одним з таких напрямків є використання туризму для дітей з особливими освітніми потребами. Завдяки залученню дітей, що мають особливі освітні потреби до активного відпочинку, а саме до туризму, відбувається формування почуття щастя, підвищується самооцінка, самоповага, бажання бути корисними для суспільства. Різноманітні форми та види туристичного напрямку (туристичні подорожі

по теренах рідного краю, пішохідні-походи, екскурсії, прогулянки, велосипедні та лижні пробіги, походи вихідного дня разом з батьками) сприяють розвитку у дитини патріотизму, загальнолюдських ідеалів та любові до історії рідного краю. Вплив процесів інклюзивного туризму дає розвиток образному мисленню дітей з особливими освітніми потребами, реалізації їх образотворчих здібностей, сприяє естетизації буденності життя, досягненню конкретних творчих результатів і позитивної оцінки творчою громадськістю. На нашу думку, туризм є важливим і ефективним засобом розвитку особистості дітей з особливими освітніми потребами. Основною проблемою сьогодення є відсутність інклюзивних програм в галузі адаптивної дозвіллево-туристичної діяльності, спеціалістів для роботи в інклюзивних групах з дітьми тощо.

Тож, сьогодні, в епоху трансформацій сучасного суспільства, важливо акцентувати увагу на соціальній адаптації дітей з особливими потребами в освітньому просторі позашкільних навчальних закладів. Безперечно важлива роль в цьому процесі повинна відводитись дозвіллево-туристичної діяльності, яка позитивно впливає на фізичний і психічний стан дитини з особливими освітніми потребами, дає можливість відчувати свою значимість в суспільстві, дозволяє встановлювати нові контакти з однолітками, зменшує негативне ставлення дитини до себе і оточуючих, сприяє адаптації та інтеграції дітей в житті.

Список використаних джерел

1. <https://studopedia.info> [27.03.2019]
2. Великий тлумачний словник української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
3. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство: навч. посіб. / уклад.: В. Й. Бочелюк і В. В. Бочелюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
4. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2008. – 408с.